

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 fillér-
többesbőrlő 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489 sz

Városi közügyek.

(gh.) Egyszerű és hangzatosság nélkül való címet adtunk annak a nagyérdemű tervezeteknek, melyekről kedden délután S z a k á t s Zoltán polgármester vezetése mellett behatóan tanácskozott városunk képviselőtestülete. Hiszen ez a két szó mindent kifejez s méltó arra, hogy értelmével foglalkozzék különösen székely anyavárosunk képviselőtestülete, amelyre a legújabb kor követelményeinek egész sorozata vár.

Mik volnának ezek a tennivalók? Azt szinte tudja városunknak minden oly polgára, aki a vidéki városok modern fejlődése körül valamit is látott s aki előtt az a tovább nem mellőzhető cél lebeg, hogy a Székelyföld természetes központja ismét vivja ki magának ősi jogait s foglalja el az őt megillető vezérszerepet. Ezt pedig elérni, ugyan nehéz, de nem lehetetlen.

Csak önbizalom és erős akarat, a városi közügyek iránti önzetlen meleg szeretet hasson át mindenkit. Kerüljük a személyes érdekek előtérbe hozását. E helyett hangoztassuk és tettekkel is valósítsuk meg a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” kipróbált s mindig célhoz vezetett magasztos eszméket. . .

Igen örvendünk és helyesnek tartjuk, hogy S z a k á t s polgármester a ma már minden téren gyakorolt kormányzási elvet követve, előleges információkat szerzett ma-

gának az arra legilletékesebb faktortól, székely anyavárosunk képviselőtestületétől, mielőtt eme fontos ügyeket a plenaris napirendre hozta volna. Ajánljuk, éppen a városi közügyek sikeres megoldhatása céljából, minél gyakrabban hívjon össze hasonló értekezleteket és soha se engedjen közgyűlés elé teljesen elő nem készített dolgokat, mert azoknak hátrányai kiszámíthatatlanok.

Azonban a rendszert, melylyel általános szokás szerint gyakorolják emez értekezleteket, helyesnek nem tartjuk.

Nézetünk szerint — megfelelőbb, eredményesebb volna minden hasonló ánkét, ha az előterjesztésre kerülő ügyekről már eleve jól megfontolt, rövid, de érthető, a rendelkezésre állott adatok felhasználásával előkészített, írásbeli tájékoztatás küldetnék szét az értekezlet tagjainak. Ezáltal alkalom nyílnék, hogy mindenki a legjobb tudása szerint előkészülhessen az egyes tárgyakhoz; újabb és nem kevésbé fontos adatokat gyűjtsön s ezáltal a közérdeknek valóban szolgálhasson.

A bürokráciának barátjai soha sem voltunk s az újabb rendszer igrékezik is ezt minden oldalról kiküszöbölni. Elvégre közös mindnyájunk ügyeiről tárgyalnak az ilyen értekezleteken s nemcsak a városi képviselők érdeklődnek az iránt. Több szem többet lát, több fej többet s talán jobbat is gondolhat.

Részünkről a nagy nyilvánosság tiszt-

ító hatásától nem félünk s még a közgyűlések közérdekű tárgyait sem rejtegetnők, titkolgatnók, hanem legalább három nappal előbb a meghívóval egyszerre — a gyűlési tagok elébe terjesztenők azoknak rövid, a tárgyat bővebben ismertető tartalmát, indokolását, olyan formán, mint az a rendes költségvetéseknél szokás.

Valóságos népgyűlések átszűrt, megtisztított véleményét, gondolatát vihetnék így az egyes képviselői tagok a plénum elé s minden tartózkodás nélkül határozhatnának a közérdek szent nevében úgy, amint azt népgyűlésekkel keresztül vinni nem lehetne, de mégis a közös terhet viselő polgárságnak az ötlet érdeklő és érintő ügyekben közvetlenül, a velük folyton találkozó képviselők útján véleménynyilvánítási alkalmuk lenne.

Ez a rendszer új életre keltene az egyes társasköröket, kaszinókat s az együvé tartozandóság érzetét is fejlesztené. De másfelől a közérdek kiszámíthatatlan hasznát látná, mert az iránta való érdeklődés napról-napra fogy. A közgyűlések színvonalai méltóság és tartalom tekintetében emelkednének; ha sznos és végrehajtható határozatokban gazdagodnának; a sokszor időfecsérlő szóbeszédek kevesbednének.

Ajánljuk az illetékes körök jóindulatu figyelmébe ezen közérdekű eszme megfontolását

Az értekezlet lefolyásáról szóló tudósításunkat lapunk más helyén közöljük.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGÁJA.

A tengerek királya*.

Írta: Csóor Gáspár.

Távol keletről csaknem óránként hozza a kábel-telegraf idegrázó híreit a máskor oly csöndes Sárga-tenger mostani szenzációinak. Nekünk pedig alig jut eszünkbe a nagy izgalomba csak rá is gondolni, miként lehetséges teszem az, hogy rövid félóra alatt már vége is van a modern háboru legmegrázóbb tragédiáinak, egy-egy tengeri csatának s még rövidebb pár perc alatt megsemmisül a csatákban az uszó acélvár, az évekig készülő, milliókba kerülő legnagyobb páncélos csatahajó is?

Ezt a rémgyors megsemmisülést mind egy fiatal, ördögi találmány okozza. A modern tengeri csaták eldöntője, a tengerészek réme, a torpedó. A tengerek királya, a hogy a torpedót hívják a tengerészek. Ez az alig pár méteres, acél británika szivar, mely lopva közelíti meg kiszemelt áldozatát, a csatahajót és észrevétlenül, orvul támad rája, hogy egyetlen érintésével menthetetlenül ki-vegezze.

Ez az apró tengeri szörny, jól hívják pokol-gépnek, csakugyan a pokol démoni pusztító hatalmát hordja karcu testében.

Nem sebet üt, hanem halált ad; nem sért, hanem gyilkol. Ha egyszer megérintheti zsákmányát, érintése föltétlen halál, mint a vipera csipése. Mihelyt csak egyet is csíphet a hadihajó bordáin a tenger viperája, a torpedó, ez a csipés

harmincöt méter léket jelent az óriáshajó oldalában. Ekkora rést pedig, bocsánat Alexejev admirális ur, még az ön „halált megvető elszántságu és bámulatos energiával dolgozó” orosz tengerészei sem bírhattak betömni, akármit jelentgetett is ön a három muszka hadihajó sorsa felől aggódó Miklós cárnak.

Habár Alexejev a port-arturi japán támadásnak csak egy áldozatáról, a Palladának, elsüllyedéséről mert is beszámolni, egészen bizonyos, hogy elsüllyedt vagy legalább is örökre hasznavehetetlené vált a Retvizán is, Cezarevits is. Mert torpedó találta mindet s ez a treff-halál.

Csak hogy ezt Alexejev ur nem merte mindjárt bevallani.

A váratlan, gyors kegyvesztésnek is, mely a kedvelt Alexejev sorsa lett, bizonyára az volt oka, mert Pétervárott elég korán megtudták, hogy az admirális füllent, nemcsak egy páncélost, bizony mind a hármat megsemmisítették Port-Arthurnál a lenézett japánok. Torpedóflottillájuk kitűnő lehet, a port-arturi bemutatkozás ezt rögtön bizonyította, azzal az orosz nem mérközhettek s a hatalmas orosz hajóraj is egyszerre fejet, lelket vesztett, nyomban denfenzívára szorított, pár napra rá pedig Oroszország „többé nem fektetett súlyt a tengeri hadjáratra, a szárazföldi operációkra koncentrálna minden erejét”. A mi magyarul annyit jelent, hogy a hatalmasnak hitt orosz flotta egyszerűen megfutott a japán törpe előtt.

Köszönheti pedig Japán mindezt egy pár jól lanzierozott torpedó-ütegének! Aránylag csekély áldozat, ha meggondoljuk, hogy egy pokolgép tizenhatezer koronába kerül.

Soha idősebb nem lehetett tehát, mint

most, közelről és alaposan megismerkedni ezekkel a pokolbeli lövegekkel. Nem tudja ezer közt két olvasó, mi a csoda voltaképp ez az ördögös masina? Mert az egész gépezet a torpedó, szivar alakú teste telítve van nemcsak romboló hatásu robbantó szerrel, hanem mekanikusokkal, fizikusokkal, mérnökökkel és tüzerekkel. Egész hátsó része, melyre a romboló kupot felcsavarják, meg van rakva ily modern tudományos faktorokkal, persze acélból. Egyik hajtja, másik irányítja, harmadik megállítja és lesüllyeszti vagy felszínre tartja szükség szerint az egész instrumentumot, míg csak el nem ér az a kitűzött célhoz. Ott aztán elsüti egy külön tüzéautomata.

A fumei Lagos öblöske mellett hatalmas telepen gyártja a torpedókat William Withead ur és szállítja idegen hatalmasságoknak is, de a találmány főtitka nélkül. Ez a titok a Richtungsregulator, az irányszabályzó. Oly egyszerű találmány, akár a Kolumbus tojása. Mégis a legszentebb hadtitkunk, melyet néhány gyári felesküdt alkalmazotton kívül csak a torpedónaszádok haditengerészei tudnak, rája külön nagy esküt tesznek, elárulásáért golyót kapnak, vagy örökös brigádot. Az ideje válogatja: béke van-e, vagy háboru?

Mi sem mondunk hát fölöle többet, csak annyit, hogy ez az irányszabályzó tartja meg a kilőtt torpedót a cél nyílegyenes vonalában; ha hullámverés vagy egyéb külső erő ki találja térténi útjából a vízbe uszó torpedót, a regulator rögtön visszairányítja a célvonalba. Ennek köszönhető, hogy a mi torpedóink, ha egyszer pontosan be van állítva a célnak a kilövést érző lanziercső, hajszálpontossággal elérnek az ellenséges hajó oldalába Minden más hatalom torpedója bizony-

* A „Hazánk” c. kitűnően szerkesztett fővárosi napilapból vettük át ezt az érdekes és aktuális cikket, Szerk.

Kronika.

— Fővárosi levelezőnk től. —

Budapest, június hó 1-én.

Vasárnap gyönyörű májusi délelőttön két emléket leplezett le a főváros közönsége. Irányi Dániel hazánk fia és Steind Imre, a híres műépítész mellszobrai voltak ezek. A hazafias hála és kegyelet ez impozáns megnyilatkozásán a kormány több tagja is részt vett. Említsük meg azt is, hogy a „Katholikus Irók és Hirlapírók Pázmány-Egyesületének” tagjai nagyszámmal érkeztek Pozsonyba, a magyar biboros Ciceró sirjának megkoszoruzására. Az utókor halálára méltók mindannyian! A nemzet nagyaiban él tovább.

Képzőművészeti szempontból fontos az eperjesi műkiállítás is, a melyen a vallás és közoktatásügyi miniszter is képviseltette magát. Közmuvelődési tekintetben pedig az Országos Magyar Iskolai-Egyesület teljesít áldásos missziót. Ez az érdekes testület gr. Zichy Jenő elnökleite alatt szintén vasárnap tartotta most már 20-ik évi közgyűlését, hogy a magyar szellemnek útját egyenesse a haza minden nyelvű lakója között.

A politikai színtérről említsük föl azt, hogy a delegáció ülései körülbelül e hónap 8., vagy 10-ikén érnek véget s hogy ezeknek befejezése után a képviselőházban a költségvetés s ezzel kapcsolatban a civilista tárgyalására kerül a sor. Gróf Apponyi Albert Jászberényben tartandó beszéde elé érdeklődéssel tekintenek a politikai körök. A népoktatási törvény reformjára összehívott szaktanácskozmány eredménye abban összegezhető, hogy az állam szuverenitásának határozottabb módon kell kifejezésre jutni a népoktatásügy összes vonalain.

Kedden vette kezdetét a képviselőválasztás Szegeden. Mind a három párt nagy akciót fejt ki. Az izgalom tetőfokát érte el. Ugy a Bánffy (uj), mint a Rónay (szabadelvű)-párt bizik a győzelmében.

A szerbkereskedőket a szokott vendégszeretettel fogadta a főváros, s a kereskedelemügyi minisztert Szterényi József min. tanácsos képviselte. Ennek jótékony hatása ipari és kereskedelmi életünkben el nem marad. A Budapest és Belgrád között létesített telefon-vonalat már át is adták a forgalomnak.

A harci bikák a Budapesten tartandó bika- viadalra megérkeztek. Egyik bika immár a mérszár- székbe került, mert közelében levő társát felhasította s így a vértelenséget alaposan megcáfolta.

Az idei termés elé még mindig nagy aggodalommal tekint hazánk gazdaközönsége, mert nemcsak a szárazság és a rozsdá, hanem még a sáska-veszedelem is fenyegeti az Alföld földmivelő népét.

talán, mert nincs rajtuk ez a regulator. Kizárólag tökéletes torpedóinknak köszönhetjük tehát, hogy Adriánk egyszerűen bevehetetlen és hogy tengeri barátságunk is egyike a legbecesebbeknek minden hatalmasság szemében.

A mai torpedó nem jár azzal a veszedelemmel, hogy a löveggel a naszád is elpusztul, mint a réginél. Naszádjá lövéskor helyben marad s azonnal visszamenekülhet a nagy hajók védőszárnyai alá, mihelyt kilötte torpedóját.

A lövést a lanzier-cső teljesíti. Ez a cső a torpedó-naszád orrán, vagy fedélzetén áll, az első osztályú naszádokon négy, a többin egy-kettő. A torpedót bedugják a csőbe, mely komprimált levegővel, vagy legfeljebb félkilógramm löporral kilöki a vízbe. Egyéb feladata se a naszádnak, se a csőnek nincs. A löbbi munkát elvégzi maga a torpedó. Ilyenképpen: A torpedó hat méter hosszú, britanika-szívar alaku acéltömeg, legszélesebb helyén negyvenkét centiméter átmérőjű. Két részből áll, egymásra csavarva. Az előrész, a tulajdonképeni bomba, cukorsüveg formájú, méter magas acélkup. A kupba vannak körszeletekben bepré- selve a lögyapot-karikák, száz-százötven kilogramm súlyban. A gyapot tíz százalék vizet tartalmaz, hogy a kifejlődött gőz is növelje a robbanás erejét.

Hogy gyul föl a bomba?

A süveg csucsán van a tűzér-automata, a felütő szög. Ez mihelyt szilárd ellenállásra talál, levág gyutacsára. A kapszli aztán beviszi a tüzet a löcsatornába dugott, félkiló szárnyas lögyapothoz s ez gyújtja meg a süveg töltését, mely robbanásával megöli az ellenséges hajót.

A torpedó egész hátsó része a löveg kormányzását, irányban tartását és hajtását szolgálja. Csupa mechanikus készülékek raktára. Főrészei: a légsűrítő kamra, mely a löveg propellerjét hajtó komprimált levegőt tartalmazza. Mellette van a kormányzó készülékek kamrája, a süvedést szabályozó hidraulikus lemezzel, meg az irányszabályo-

Most midőn még megemlítem, hogy a mai tudósítások a japánok újabb meg újabb győzelméről hoznak hírt s hogy egyszerű példátlan elszántsággal, szinte fanatizmussal, másrészt nagy körültekintéssel és számítással vivják csatáikat, a legközelebbi vizionáltságig Isten velünk.

1.

Gyümölcsfaink csekély termés hozamának oka.

Földmívelési kormányunk évek óta megtesz mindent, hogy az ország gyümölcsfa állományát megszorítsa s annyi gyümölcsfa van már az országban tényleg kiültetve, hogy csak azok termését kell fokozni és biztosítani, hogy gyümölcstermelésünk jövedelmezővé váljék. Ezt azonban eddig szokásos trágyázási eljárásunkkal elérni nem fogjuk, mert e tekintetben szokásos eljárásunk nincs, amennyiben gyümölcsfaikat trágyázni nem szoktuk, pedig semmiből azok sem produkálhatnak semmit s ha egyszer kiélték azt a talajt, amelybe bele vannak ültetve, többé gyümölcsöt teremni nem fognak.

Nem trágyázza pedig a mi gazdaközönségünk a gyümölcsfákat azért, mert komposzt készíttéssel nem szeret foglalkozni, az istállótrágyát pedig sajnálja a gyümölcsöstől, de legtöbbszörre nem is rendelkezik elegendő mennyiséggel. Külföldön is ez az oka annak, hogy a gyümölcsösök trágyázására mind kiterjedtebben kezdik a műtrágyákat használni, amely eljárás igen célszerűnek s valóban hasznosnak bizonyult.

A külföldi tapasztalatok szerint legcélszerűbb a műtrágyát a gyümölcsös egész talajára kiszórni, aláásni s a talajon valamely kerti növényt vagy burgonyát termesztetni. Az ilyen közöttek termesztésnek az az előnye, hogy a talaj eke, kapa vagy ásó segítségével ismételtelen meg lazítottatik, az esővíz, napsugár, fagy jobban behatol, mire a fák valósággal felujdulnak s rendkívül bő termésnek indulnak. Ezen esetben természetesen egész erősen kell trágyázni, hogy a közöttek növény mellett a fáknek is elegendő tápláló anyag jusson, amit egyedül istállótrágya alkalmazásával elérni nem lehet.

A gyümölcsfák műtrágyázásával különösen Németországban értek el rendkívül kedvező ered-

zővel. Utána jön a lapátráma, melynek közepén forog az egész löveget hajtó propeller. A csavar a legfontosabb dolgot végzi: ő tolja óránként huszonhat csomó sebességgel egész a célig a löveget, mert — mint mondtuk — a lanzier-cső éppen csak annyi erővel löki be a vízbe a torpedót, hogy a pokolgép a naszádtól pár méternyire eltávolodjék.

A vízben méternyi mélységben lopva közelít áldozatához a torpedó. Utját csak keskeny fehér sáv árulja el a tenger színén, meg a buborékok, melyeket a felhasznált levegő ver elillanásakor. Mivel azonban torpedó-támadás rendszerint csak éjjel történik, még ezt a gyöngye áruló-jelet sem veszi észre az ellenség. Csaknem föltartóztatlanul jut hát el áldozatáig a pokolgép s ezért rettegnek annyira tőle még a hőslélekű tengerészek is. Torpedó! hangzik a vészkiáltás a csatahajón s egyszerre felgyul a fedélzetén a projektorok serege, a mitrelőzők a közeli veszedelem irányába fordítják torkukat s minden ember halálra szántan tulfeszített erővel végzi kiosztott szerepét. De, jól tudják a tengerészek, legtöbbszörre reménytelenül.

Ha csak orral nem sikerül fordítani a közelgő torpedónak a csatahajót, biztos a halál. A láthatatlan torpedó ellen nincs menekvés, ha derékba kaphatta a hajót. Egy robbanás a víz alatt, egy óriási lökés a csataszörnyön s a hajó nyomban arra az oldalára bukik, a melyiken megharapta a tenger viperája. Elsüllyed.

Emberi ész találmánya ez a gyilkos szörnyeteg; emberi ész próbálkozott meg védekezni is ellene. Minden hajóhadnak külön osztálya van a torpedónaszádok felkutatására, üldözésére és megsemmisítésére. Ezt az osztályt a fürge torpedózúzó hajók alkotják. Ha meg bírnak csipni egy naszádot, hamar el is bálnak vele. A naszád ugyanis oly gyöngye vértetű, hogy az erős ágyúkkal meg- rakott torpedózúzó pár perc alatt roncsosá lövi. A naszádok épp ezért állandóan a nagy hajók mögé

ményeket. Legutóbb Wagner közölte erre vonatkozólag kísérleti eredményeit: 11 éves megfáit trágyázta 2800 gramm kainittal, 1512 gramm szuperfoszfáttal és 665 gramm salétrommal. A trágyázott fák termettek darabonként 7.30 kg. meggyet, a trágyázatlanokkal szemben, melyek csak 2.9 kg.-ot termettek. 22 éves renet-almafáit trágyázta 500 gramm klorokáliummal, 1030 gramm szuperfoszfáttal és 900 gramm kainittal; a trágyázottaknak termésátlaga volt 1262 kg. alma, a nem trágyázottaké 843 kg. Kasseli renet-almaikat trágyázta 1050 kgramm klorokáliummal, 2275 gramm szuperfoszfáttal és 1365 gramm chilisalétrommal. A trágyázott fák adtak darabonként 5050 kg. almát, a nemtrágyázottak 1365 kg.-ot.

Ez adatok tehát kézzel foghatóvá teszik, hogy a műtrágyák segítségével egyszerűen, olcsón, óriási módon lehet a gyümölcsfák termését fokozni, ami nagyon is indokoltá tenné, hogy gyümölcsöseinkben a műtrágyaféléket az eddiginél kiterjedtebben alkalmazzuk.

Egyházi élet.

Felhívás a magyar katolikusokhoz! A Szent-István-Társulat Magyarország katolikus népének kezébe jó könyveket kíván adni s e célból alapszabályait akként módosította, hogy pártolót a tagjai évenként csak két korona tagdíjat fizetnek. E csekély összegért a tagok vallásos könyveket, oktató és hasznos ismereteket terjesztő, valamint mulattató könyveket és naptárt kapnak, összesen mintegy 40 nyomtatott ivnyi (640 oldal) terjedelemben. Ezenkívül a pártoló tagok abban a kedvezményben is részesülnek, hogy a Szent-István-Társulat bármely kiadványát a választmány által megállapítandó mérsékelt áron kapják. A kik az idén, 1904-ben, pártoló tagok, azok megkapják az Ujszövetségi Szentírás történeti könyveit, t. i. az Evangéliumokat és az Apostolok Cselekedeteit bekötve. Továbbá kapnak egy minden gazdálkodót nagyon érdeklő oktató könyvet a gyümölcsfa tenyésztéséről, egy szórakoztató könyvet és 1905-re szóló naptárt. Mindezeket a folyó év őszén küldi szét a Társulat; jövő évben pedig már tavasszal kapják könyveik egy részét a pártoló tagok. A tagsági kötelezettség csak egy évre kötelező; azonban ha a naptári év végéig kilépést be nem jelenti, a következő évre is pártoló tagnak tekintetik. Pártoló tagnak a Szent-István-Társulatnál, esetleg a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalánál (Betegh Pál könyvkereskedése

rejtőznek, mint a csirkék a tyúk védőszárnyai alá. Ha pedig operálni kifutnak a siktengerre, akkor is nyomban viasszasaladnak a páncélosok mögé, mihelyt kilöttek torpedójukat.

Nekünk kétszázon fölül van torpedónaszádunk. Két klasziba sorozva. Az elitjét a Hochseebotok teszik, melyek a sik tengerre is kimerészkednek s ott támadnak. Ilyen csak négy van: a Natter, Viper, Python és Kigyó. Van rajtuk négy mitrelőző, 16 ember, Kropacsek-fegyverrel. Parancsnokuk sorhajóhadnagy (századosi rang). Kis területük mellett is gyorsabbak e naszádok a leggyorsabb csatahajóknál is. Egy óra alatt be bírnak futni harminc csomót, míg a csatahajó legelseje is tizenhét-tizenkilenc csomóig bírja. (Egy csomó 1842 m.) Csak a torpedózúzó érik el gyorsaságban. A mi torpedózúzóink legfélelmebbjei: a Tiger, Panther, Leopard, Blitz, Comet, Satellit.

A francia naszádok a világ legfélelmebb torpedóhajói. A miatt, mert víz alá is tudnak merülni s ott két óra hosszat is dolgozni. Gustave Zédé mérnök találmánya ez a víz alatt járó naszád, mely világra jöttékor, emlékeztetünk, valósággal elremitette a többi hatalmakat.

A zuzókön kívül másik védekezés is van a torpedólövegek ellen. A sodronyháló, mely a nagy páncélosok vértjét övezi körül, tízméteres pilótákra kifesztve, a vízbe pár méternyire lelógva. Az volna a célja, hogy a torpedó feje bubájával szemei közé akadjon s így szilárd ellenállásra nem találva, föl nem robbanhat, a hajóban kárt nem tehet; ellenben a hálóban vergődve, elárulja magát s a hajóról vagy szétlökik, vagy elfogják. Azonban még egy újabb találmány hiuvá tette a sodronyvédékezt is. A torpedó orrán ugyanis olók vannak ma már, melyek szétnyirják a sodronyhálót s a torpedó-löveg mégis csak eljut céljához, hogy a páncélos oldalának megadja a halálos léket.

Szekelyudvarhelyt) lehet jelentkezni szóval vagy írásban (levelezőlap is elegendő). — Manapság, mikor a népet annyi gond gyötri s gondjait annyi izgató igyekszik gonosz módon kizsákmányolni s a népet eltántorítani — a Szent-István-Társulat vállalkozását örömmel kell, hogy fogadja Magyarország katolikus népe és e nép őszinte barátai s hivatott vezetői. Felhívunk ezért mindenkit: a nép fiait és a nép vezetőit egyaránt, hogy tömegesen lépjenek be a Szent-István-Társulat pártoló tagjaiul és gyűjtsenek minél több tagot. Minél nagyobb lesz a tagok száma, annál több kedvezményben részesülhetnek. A *Szent István-Társulat Elnöksége*.

Különfélék.

Fölhívás a szekely ásványvizek tulajdonosokhoz.

Végre a marosvásárhelyi Székely-Társaság, a szekely kormánybiztosság és a kereskedelmi és iparkamara önzetlen buzgólkodása folytán csaknem minden szekely ásványviz-tulajdonostól érkezett válasz a létesítendő szegedi szekely ásványviz-raktár tárgyában. De mert a válaszok részben vagy kiterőek, vagy homályosak, vagy drága föltételeket tartalmazók, a szegedi Székely-Társaság fölkéri az ásványviz-tulajdonos urakat, hogy felhívásunkra pontosan felelő, részletes választ szíveskedjenek küldeni, mert nélkülük lehetetlenség a vállalatot megindítani. Az első, hogy vizünk legyen, nélkülük semmihez sem kezdetünk. Kérjük továbbá ez urakat (több viztulajdonos levélbeli kívánsága folytán), hogy tüzzenek ki egy alkalmas határidőt, lehetőleg július hó elsejéig s erre küldjenek ki Szegedre egy-egy megbízottat, hogy a föltételekben együttesen és közösen megállapodhassunk. Ezúttal a szegedi Székely-Társaság megbizta két kiküldött tagját, hogy a Maros-Vásárhelyen a f. évi június hó 2-án végbemenő szekely szövetségi gyűlésen az illetőkkel (ha t. i. jelen lennének), e tárgyban élőszóval is értekezzenek. Bizunk benne, hogy most már igazán sikere lesz a nagy jövő elé néző szekely ásványviz-raktár eszméjének. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A szegedi Székely-Társaság nevében:

Szeged, 1904. május 24-én.

Sassi Nagy Lajos,
titkár.

— **Urnapját**, a legméltóságosabb oltári szentség imádsát mai napon ünnepli a róm. kath. egyház.

— **Kihallgatás a királynál.** A király Budapestén folyó évi június hó 6-án és 9-én fog még általános legfelsőbb kihallgatást adni. Előjegyzések már most a kabineti irodában (budai királyi vár) a délelőtti órákban eszközöltnak.

— **Esküvő.** Elekes Géza szentkirályi fiatal körjegyző vasárnap tartotta esküvőjét Dombi Juliskával, Dombi Mózes birtokos leányával Homoródszentpálon. Násznagyok: Dr. Demeter Lőrinc udvarhely- és Szabady Tivadar homoród-járási főszolgabírák voltak. A polgári kötést Kiss Jenő homoródszentpáli m. kir. anyakönyvvezető végezte, míg egyházi áldásban az új párt Egyed Ferenc unitár. nyug. pap részesítette. Vasárnap a leányos háznál, hétfőn pedig az új pár lakásán Szentkirályon gazdag lakoma és vidám mulatság volt.

— **Kinevezések.** Hollaky Árpád, vármegyénk főispánja Nagy Pál vármegyei központi díjokat irnoknak; Dr. Damokos Andor, vármegyénk alispánja Szent-Királyi Árpád helybeli lakost pedig vármegyei központi díjoknak nevezte ki.

— **A szegedi választás.** Értesülésünk szerint — a szegedi választáson kedden Bánffy Dezső báró volt miniszterelnököt és m. kir. főudvarmestert 117 szótöbbséggel országgyűlési képviselőnek választották.

— **Tudomásul.** Az érdekeltek tudomására juttatom, hogy a szekelyudvarhelyi ev. ref. kollegium előjárósága kezelése alatt levő Gidófalvy Gábor-féle alapítvány a felülvizsgált számadások szerint az 1903-ik évben tökéletesen folytán 1231 K 81 fillérrel gyarapodván, az alap cselekvő állása 1903. december 31-én 56219 K 92 fillér. Székelyudvarhely, 1904. május 30-án. Gönczi Lajos koll. igazgató.

— **Városi értekeztet.** Székelyudvarhely város képviselőtestületét kedden délután 4 órára több igen fontos ügy megbeszélésére hívta össze Szak-

káts Zoltán polgármester. Az igen szép számban összegyűlt képviselők meleg érdeklődéssel tárgyalták ezúttal is a város ügyeit s az eszmék eszméket teremtettek. Lapunk első helyén is foglalkozunk a hasonló irányú értekezletek állandó sításával, sőt azoknak szélesebb körre leendő kiterjesztésével. Vajha sikerülne a közérdeklődést emez irány felé fordítani! Az értekezlet első tárgyát a városház-ügyének megbeszélése képezte. Sok jóindulattal vázolta Szakáts polgármester azokat a képzelt előnyöket, melyek — ha a jelenlegi vármegyeházat átvinné a város — reánk hármlanának. Azonban a képviselőtestület Dr. Válenstsi k Ferenc, Kóncz Ármán, Hlatky Miklós, Gyertyánffy Gábor felszólalásai után az egész tervet napirendről leendőnek véleményezte. Az értekezlet tagjai közül senki sem akadt, aki a tervezett épületátvételt helyeslő felszólalást kockáztatott volna. Mindenki azon a véleményen volt, hogy „kicsi a gyermek és nagy a ködmön”, egy erkölcsi testületnek bizonytalan, tehát levegőbe lógó jövedelmekre „bazirozni” nem szabad. Végül maga a polgármester is belátta a különben életrevalónak látszó eszme kivihetlenségét s főképp azt, hogy a városház építését sokkal célszerűbben és a városra nézve hasznosabban lehet majd másképp megoldani. — Nem kevésbé fontos, sőt mondhatni egyik legégetőbb kérdése városunknak az elemi iskola fölépítése. Azonban szegény és tulterhelt polgárságunk nagyobb költségeket nem bír, az állam meg hajlandóságot eddig nem mutatott megfelelő segélyezésre. Most illetékes helyről biztató ígért hangzott el s így városunk képviselőtestületének vált föladatává, hogy a jelenlegi és jövőbeli szükségletnek megfelelő iskola-helyiségeket építtessen. Az állam hajlandó az e célra fölveendő költsön törlesztéséről oly képen gondoskodni, hogy a személyi járandóságokat és épületföntartás magára vállalja s így a mostani kiadásokat a városnak évenként visszafizetni. Ezen pontnál Jung-Cseke Lajos, Gyertyánffy Gábor, Dr. Solyomossy Lajos, Kóncz Ármán és Soó Gáspár szólaltak föl. Azonban véglegesnek tekinthető megállapodás csak az alkalom sürgős fölhasználására nézve történt. A kivihetőség és az elhelyezkedés kérdései eldöntetlenül maradtak. — Harmadik kérdés a villamvilágítás létesítése került napirendre. Szakáts polgármester megbeszélést folytatott a Ganz-gyár egyik tisztviselőjével s közelebbről ajánlatot is fog belterjeszteni a társaság. A villamos telep beállítását igen praktikus módon tervezik. Nappal egy megfelelő malmot hajtana és a vízvezetékhez, valamint az egyes ipartelepekhez szükséges erőt szolgáltatná, míg éjjel a világításhoz használnák föl a villamos erő, mely részben a Küküllő folyó fölhasználásával, másrészt gőzgépekkel fejlesztetnék. Itt Gyertyánffy Gábor, Soó Gáspár, Ugron Ákos és Dr. Solyomossy Lajos mondták el nézeteiket. Az értekezlet nagy érdeklődéssel fogadta a gyakorlati megvalósításra előkészített tervezetek megbeszélését. — Több tárgy nem lévén, polgármester köszönetet mondott a megjelenésért s az értekezletet feloszlatta.

— **Nem lesz állatvásár.** Székelyudvarhelyt az e hó 4. és 5-ére eső Urnapi országos állatvásárt csak részben lehet megtartani, mert a hasított körmű állatokat a közelebről fellépett szájs- és körömfájás miatt behajtani tilos.

— **A fazekasiparosok mázagszükséglete.** A pénzügyminiszter megengedte, hogy a m. kir. kincstári kohók nemcsak a szövetezeteknek, hanem az egyes fazekasmestereknek is a mázagszükségletet 5 százalékos árengedmény mellett szállítsák, ha a megrendelés az ipartestületi elnök láttamozásával eszközöltetik.

— **Elbontják a hidat**, melyet a múlt évben kisegítés céljából a Küküllő folyóra építettek a vashid fölépítéséig. A farészeket pedig folyó hó 11-én (szombaton) az államépítészeti hivatal Bethlen-utcai helyiségében nyilvános árverésen eladják.

— **Járványos betegségek.** Vármegyénk területén mind inkább terjednek az állatbetegségek. A községek szigorú zárlat alá kerülnek. Súlyos teherként nehezedik ez a sajátos körülmény amugyis szegény népünkre. Jelenleg a következő helyeken van állatbetegség: Veszétség: Homorodkarácsonfalván és Homoródszentpálon; takonykór és bőrféreg: Erkeken; ragadós szájs- és körömfájás: Székelyudvarhely városban, Felsőrákos, Gyepes, Lövéte, Szentegyházsoláhfalu községekben; bivalvész: Lengyelfalva és Ülke községekben; juhhimlő: Homoródszentmárton; rühkór: Homoródalmás, Zsombor, Korond; sertésorban: Bethfalva, Kissolymos, Kadicsfalva; sertésvész:

Homoródalmás, Medesér, Alsósófalva, Parajd, Szenttamás községekben és Székelyudvarhely városban.

— **Vérontás egy virágcsokorért** Homoródoklándon furesa eset történt vasárnap este 8—9 óra között. Szabó Áron kovácstanonc és Bartók Dénes cseléd egy csoport virág miatt összeküldözték. Bartók e közben megharapta a kovácsinas ujját. Mire az kiszabadítván magát, erős fölindulásában bicskot vett elő és Bartók Dénest hasán annyira megsebesítette, hogy életéhez kevés reményt fűznek. A sérült legény a távolabb levő gyógyszerészertől — hova sebet bekötetni indult — összeesett. Beszállították a vármegyei kórházba. Az esetnek igen sok nézője volt, de nem gondolták, hogy az előbb tréfásan indult dulakodásnak ily komoly vége lesz.

— **Köhögés, reketség és mellfájás ellen** igen kitünő szer, melynek hatása szinte csodával határos, a következő: Bazsarózsagyökereket és tormát egyenlő mennyiségben reszelünk s egy fél napig a levegőn (de árnyékban) hagyjuk, hogy az ereje vagyis a csipőssége elpárologjon. Most össze elegyítjük hársfa vagy akácmézzel. Ebből napjában 3—4 kanállal megesszünk. Még a legidültebb hörgurur vagy tüdőkatarrhusnál is bámulatosan segít, sőt kezdődő tüdővészben is sikerrel lehet használni.

— **Kertmegnyitás.** Sándor István jóhirű vendéglős a Hungária-szálló kertjét mai napon ünnepélyesen megnyitja. Ez alkalommal Sándorka első zenekara működik s frissen csapolt kőbányai részvénytörzsfőzdebeli udvari sört fognak föl szolgálni a vendégeknek.

Nyilt-tér*

Igen alkalmas utazásoknál.
— Rövid használat után nélkülözhetetlen.
— Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

Bizonyítványt kelt Bécsben,
1887. júl. 3-án.
Sand's
Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig ujjalag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

92—904. képv. szám.

Hirdetmény.

Máréfalva vadászati joga 1904. évi július hó 1-től kezdődő 6 évre folyó évi június hó 9-én délelőtt 9 órakor Máréfalva községkőházánál bérbe adatik.

Kikiáltási ár 20 korona.

Máréfalva, 1904. május 19.

Olasz Péter,
főbíró.

Mindenféle kösz-

vényt, csúzt, és meghűlést gyógyít a nyírfa levél, de csak június hó végéig. o o
Hogy mi módon eszközölhető ez a biztos gyógyulás otthon, a háznál — megmondja az: „Élet-könyve”, melynek ára most csak 2 korona a „Szekely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvkereskedése) Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca. Vidékre a pénz előleges beküldése után bérmentve.

Kézmárky Akos kocsikárpitos és fényező műhelye Székelyudvarhelyt, Kökereszt-tér 1. sz. Elvállal és pontosan készít a legkülönbözőbb kocsikat, szekereket; butorok bevonását, szobapadlók fényezését; kocsis és szekérüléseket, függőlámpák, kép- és tükörkeretek, valamint butorok aranyozását, fényezését. Költözködéseknél butorok és más kényesebb tárgyak szakszerű, felelősség mellett való becsomagolását teljesíti. — Ablakredőnyök nagy választékban kaphatók!

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Irta:
Enesei Dorner Béla.

Ára:
5 korona.

A sertés Magyarországon!

című — hasznos tanácsadó — könyv:

Betegh Pál

könyv-, papir-, író- és rajzszerkesztésében kapható!

2509—904. tkvi szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Vas Andrásné végrehajthatóan Vas Mihály végrehajtást szenvedő elleni 741 K 41 fillér tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében, tekintettel arra, hogy Vas Gáspárné Ambrus Julia kellő időben szabályszerű utóajánlatot tett a 2294—904. számú árverés hatályon kívül helyeztetik s egyúttal az oroszhegyi 257. számú telekjegyzőkönyvben A + 746., 747., 748. hr. sz. ingatlanra 147 K 40 fillér, az 1618. sz. telekjegyzőkönyvben A + 694 hr. sz. ingatlanra 1242 K 10 fillér ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1904. évi június hó 21-ik napján d. e. 9 órakor** a községházánál megtartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási áron alól is eladni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak a ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

Székelyudvarhely, 1904. április 29.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóságtól.

MIHALY, kir. tszéki egyesbíró.

Fogorvos Székelyudvarhelyt.

Dr Kovács Géza egyetemes orvostudor fog- és szájspecialista műterme Kossuth-utca 31. sz. alatt. Szerényebb viszonyok között levő vidéki földmiveseknek foghuzásokat és más apróbb műtetteket 1 koronáért, teljesen szegényeknek pedig díjtalanul eszközöl.

Hirdetmény.

Alólirott a fürdőző közönség tudomására hozom, hogy Szentegyházsoláshfalva község tulajdonát képező „Lobogó-fürdőt” sikerült hasznosbérbe vennem s miután mint új bérlo a nagyérdemű közönség előtt teljesen ismeretlen vagyok — ezért kijelentem, hogy a közönség szolálatára kész vagyok s ezért, kiknek számítások van, kérem bizalommal hozzám fordulni

Szoba árak és étkezési díjak igen szolidok.

Szentegyházsoláshfalva, 1904 május 25.

Lajos József,
bérlo.

Kedvezmény olvasóközönségünknek!

* Budapesti Bazár *

dus tartalmu, magas színvonalu és a legolcsóbb magyar modern divatlap Előfizetési ára postai küldéssel vagy házhoz szállítva negyedévenként egy korona 50 fillér, akik azonban kiadójavatalunknál, Székelyudvarhely, Kossuth utca 15. szám alatt rendelik meg, azoknak jóval mérsékeltebb ár mellett kedvezményképen

1 korona 30 fillérért

küldetjük. — A „Budapesti Bazár” bármely hónap elsejétől megrendelhető. — A Budapesti Bazár minden számában kitűnő szépirodalmi rész, 40—50 ábrát tartalmazó divatrész, természetes nagyságu rajz- és kézimunkákat tartalmazó szabásiv, diszes borítékiv van. A szabásiv magyarázata világos és könnyen megérthető. A Budapesti Bazár a társadalom minden osztályának igényeit kielégíti. A divatot kereső ur nőknek és a munkás szabónőnek egyaránt szüksége van ez

olcsó magyar divatlapra.

A Budapesti Bazár megjelen havonként kétszer, minden hónap elején és közepén.

Kertmegnyitás!

Székelyudvarhelyt az „Erzsébet-kert” folyó évi június hó 5-én megnyilik.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

Mint gyógyviz csodahatásu.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borviz!

Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és diszműáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deak-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

Kérjen

csak

Selle és Káry-féle

legjobb tisztítószer minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxalf, oscar, chevreau és lakkeipőhöz Bécs, XII. I.

Névjegyek, eljegyzési- és esküvőkártyák, meghívók, valamint mindenféle nyomtatványok a legjutányosabb áron és gyorsan készülnek

Betegh Pál

könyvnyomdájában
Sz.-Udvarhelyt,
Kossuth-utca 15. sz.

Alkalmi vétel!

Alapított: 1865.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

o o o o női- és férfi divatruház Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. o o o o

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Gyors és pontos kiszolgálás!

Alkalmi vétel!

Alapított: 1865.

Tájékoztató rövid kivonat az árjegyzékből:

(A tavaszi és nyári idényre igen hasznos tudni valók)

Tavaszi és nyári divatcikkek dus raktára. o o o

Férfi- és női ruhák teljes elkészítettése elsőrendű műtermekben! o o o

Menyasszonyi o kelengyék nagy választékban! o

Állandó nagy választék bluz- és ruha selymekben féláron is alul!!

Legnagyobb o raktár férfi és fiu ruháknak való posztókban, páratlan olcsó árakban, kiváló minőségekben! o o

Női ruha-kelmék méterenkint 0.25—2.50 frtig.
Jó mosó kartonok „ 0.14—0.30 frtig.
„ „ pikétek „ 0.20—0.38 frtig.
„ „ szatének „ 0.28—0.48 frtig.
Selyemfényű voilok „ 0.28—0.40 frtig.
Zefirek „ 0.18—0.40 frtig.
Oxfordok „ 0.24—0.36 frtig.
Lepedő vásznak 156—200 cm. szélességig 0.45—1.10 frtig.
Véges vásznak (23 méteres végenként 3.50—12 frtig.
Férfi ruha-posztók mt.-kint 1.10—7.50 frtig.
Diszített női kalapok 0.70—12 frtig.
Nap és esernyők, fekete és színes 1.00—8.50 frtig.
Női kész bluzok 0.80—5.50 frtig.
Dus raktár női és férfi fehérneműekből, férfi és fiu kalapokból. Butorkelmék, asztal és ágyterítők, függönyök, futó és gárnitura-, valamint fali- és ágyelő-szőnyegek. Selyem, gyapju és mosókendők. Abroszok, szalvéták, portörülők és törülköző-kendők. Zsebkendők. Szalagok. Csipkék, csipkeszövetek, csipkegallérok, zsinórdiszek, nyakkendők és haris-

Férfi és fiu ruhák legújabb divat szerinti elkészítettését — mérték után kitűnő szabásért teljes felelő-

séget vállalva — feltűnően olcsó árak mellett eszközöl.

Tekintettel az árak emelkedésére a fenti olcsó árak csak a jelenlegi készlet kiárusításáig kötelezők.

nyák. Férfi és fiu kész ruhák, saját készítményű matracok. Selyem és cloth paplanok, takarók s több más mindennapi szükségletek.

Férfi, női és gyermekeipők áraiból:

Kis gyermekeipők 45 krtól 50 krig. Nagybobb fűzős 90—1.10—1.30—1.60—1.90—2.20 frtig. Férfi, bőr, cugos 2.60—3.20—4.20—6.50 forintig. Női, bőr, cugos 2.70—3.20—5.— forintig. Női, bőr, fűzős 3.—3.80—4.80—5.50 frtig. Női, bőr, gombos finom 4.80—5.50 forintig. Női, lakk, kivágott 1.90—2.20—2.60 frtig. Gyermekek, lakk, kivágott 1.50—1.70 forintig. Női, chefro, félcipő 2.90—3.50 frtig. Női, chefro, gombos 3.30—3.80 frtig. Váson cipő, fekete és barna (női) bőrrel körözve 95 krig. Ugyanez (férfi) 1 frt 10 krig.

Férfi divatosztály:

Egész rend sacco-öltöny 12 frttól feljebb, minőség szerint minden elképzelhető árakban. Egész rend Kaiser (salon) öltöny finom anyagból már 22 frttól feljebb; elegáns, finomabb kelméből 28 frttól, legfinomabb kelméből 34 forintig.

Tekintettel az árak emelkedésére a fenti olcsó árak csak a jelenlegi készlet kiárusításáig kötelezők.

Férfi és fiu kész-ruhák áruház. Ezen ámban a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az elősoroltakra föl hívni a közfigyelmet!!

Férfi, női és gyermekek cipők kiváló minőségben, versenyen kívüli árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, tennis és torna-cipők dus választékban.

Illatszerek, szappanok, ruha- és hajkefék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o